

บทที่ 7

ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่พื้นเมืองในภาคใต้และไก่ลูกผสมพื้นเมือง Optimum Protein and Energy Level in Diet for Southern Indigenous and Indigenous Crossbred Chicken

บทคัดย่อ

การศึกษาหาระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองสามสายพันธุ์ วางแผนการทดลองแบบ 2x3x2 แฟกทอเรียล ในแผนการทดลองแบบ สุ่มตลอด (2x3x2 Factorial in Completely Randomized Design) โดยมีปัจจัยในการศึกษา 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 คือ พันธุ์ไก่ทดลองมี 2 พันธุ์ ได้แก่ ไก่พื้นเมืองในภาคใต้ และไก่ลูกผสมพื้นเมือง [พื้นเมือง 50% x (ไรต์ 25% x บาร์ 25%)] ปัจจัยที่ 2 คือ การให้อาหารที่มีระดับโปรตีนต่างกันตามช่วงอายุ (0-8, 8-16 และ 16-22 สัปดาห์) แบ่งได้ 3 ระดับคือ อาหารที่มีระดับโปรตีน 16-14-12%, 18-16-14% และ 20-18-16% และปัจจัยที่ 3 คือ อาหารที่มีระดับพลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ (Apparent Metabolizable Energy : AME) 2 ระดับ คือ 2,800 และ 3,100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ใช้ไก่คณะเพศอายุ 1 วัน จำนวนพันธุ์ละ 240 ตัว แบ่งไก่แต่ละพันธุ์ออกเป็น 12 กลุ่มๆ ละ 20 ตัว เลี้ยงด้วยอาหารทดลองจนถึงอายุ 22 สัปดาห์ สุ่มไก่มาซ้ละ 2 ตัว เพื่อศึกษาลักษณะซากและคุณภาพซาก

จากการทดลอง พบว่า ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมืองในทุกช่วงอายุ ไก่ลูกผสมพื้นเมืองและไก่พื้นเมืองมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวในช่วง 0-8 และ 8-16 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน แต่ช่วง 16-22 สัปดาห์ ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.05$)

พบอิทธิพลร่วมกันของโปรตีนและพลังงานต่อน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กินในช่วง 0-8 สัปดาห์ โดยพบว่า ในระดับพลังงาน 2800 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ระดับโปรตีนในอาหารไม่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กิน ($P > 0.05$) แต่ที่พลังงาน 3100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม เมื่อระดับโปรตีนในอาหารลดลง มีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กินลดลง ($P < 0.05$)

ผลของโปรตีนในช่วง 8-16 สัปดาห์ พบว่า โปรตีนไม่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ($P > 0.05$) แต่ในช่วง 16-22 สัปดาห์ น้ำหนักตัวเพิ่มและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีต่ำมากกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงและปานกลาง ($P < 0.05$) ส่วนผลของพลังงาน พบว่า ระดับพลังงานในอาหารมีอิทธิพลต่อปริมาณอาหารที่กิน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 8-16 สัปดาห์ และ 16-22 สัปดาห์ โดยไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวต่ำกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ ($P < 0.01$)

คุณภาพซาก พบว่า ไก่พื้นเมืองมีเปอร์เซ็นต์เนื้ออก เนื้อสันใน และเนื้อแดงรวม สูงกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง ($P < 0.05$) ส่วนไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงมีเปอร์เซ็นต์สเปกและสันใน สูงกว่าไก่ที่ได้

รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำ ($P < 0.05$) และไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำมีเปอร์เซ็นต์สันในสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง

ต้นทุนค่าอาหาร การเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยอาหารที่มีโปรตีนและพลังงานต่ำ (16-14 ; 2800) จะมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม 1 กิโลกรัม ในช่วง 0-16 สัปดาห์ เท่ากับ 42.17 บาท และได้น้ำหนักตัว 1744 กรัม ส่วนไก่ลูกผสมพื้นเมือง เท่ากับ 44.19 บาท และน้ำหนักตัว 1792 กรัม

คำนำ

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในชนบทมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำทั้งในด้านการเจริญเติบโตและการให้ไข่ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการด้านการเลี้ยงดู การจัดการด้านอาหาร การป้องกันโรค และที่สำคัญที่สุดคือ พันธุกรรมของไก่พื้นเมืองเอง ที่มีความสามารถในการให้ผลผลิตต่ำอยู่แล้ว ผลผลิตของไก่พื้นเมืองจึงมีน้อย แต่ความต้องการไก่พื้นเมืองสูงกว่าผลผลิตจึงทำให้ราคาไก่พื้นเมืองสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับไก่พันธุ์เนื้อ แต่การผลิตไก่พื้นเมืองทำได้จำกัดเนื่องจากข้อจำกัดหลายประการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงได้มีการนำไก่พื้นเมืองมาเลี้ยงในระบบการจัดการที่ดี เพื่อที่จะเพิ่มผลผลิตของไก่พื้นเมืองให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค โดยนำไก่พื้นเมืองมาเลี้ยงในระบบการจัดการที่ดี มีการปรับปรุงพันธุ์ ทั้งไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ และการผสมกับไก่พันธุ์ต่างประเทศ เพื่อเพิ่มการเจริญเติบโต และมีการจัดการที่ดีทั้งด้านการจัดการเลี้ยงดู และด้านอาหาร โดยคาดว่าจะให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษารุ่นนี้เพื่อศึกษาหาระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่พื้นเมืองในภาคใต้ และไก่ลูกผสมพื้นเมือง โดยศึกษาจากอัตราการเจริญเติบโต อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว และส่วนประกอบของซากไก่พื้นเมืองในภาคใต้ และไก่ลูกผสมพื้นเมืองสามสายพันธุ์ ในช่วงอายุ 0-22 สัปดาห์

วิธีการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ใช้ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองคละเพศอายุ 1 วัน จำนวนพันธุ์ละ 240 ตัว แบ่งไก่แต่ละพันธุ์ออกเป็น 12 กลุ่มๆ ละ 20 ตัว วางแผนการทดลองแบบ $2 \times 3 \times 2$ แฟกทอเรียลในแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด โดยมีปัจจัยในการศึกษา 3 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 คือ พันธุ์ไก่ทดลองมี 2 พันธุ์ ได้แก่ ไก่พันธุ์พื้นเมืองในภาคใต้ (เพาะเลี้ยงที่ภาควิทยาศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ) และไก่ลูกผสมพื้นเมือง [พื้นเมือง 50% x (โรด 25% x บาร์ 25%)] ปัจจัยที่ 2 คือ การให้อาหารที่มีระดับโปรตีนต่างกันตามช่วงอายุ (0-8, 8-16 และ 16-22 สัปดาห์) แบ่งได้ 3 ระดับคือ อาหารที่มีระดับโปรตีน 16-14-12%, 18-16-14% และ 20-18-16% และปัจจัยที่ 3 คือ อาหารที่มีระดับพลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ (Apparent Metabolizable Energy : AME) 2 ระดับ คือ 2,800 และ 3,100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ส่วนประกอบของวัตถุดิบอาหารสัตว์

และโภชนะในสูตรอาหารที่ใช้ในการทดลองช่วงไก่อายุ 0-8, 8-16 และ 16-22 สัปดาห์ แสดงในตารางที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

การเก็บข้อมูล ชั่งตัวไก่ทดลองเมื่อเริ่มทำการทดลอง และทุกๆ 2 สัปดาห์ ปริมาณอาหารที่กินทุกๆ 2 สัปดาห์ จำนวนไก่ที่ตาย ในช่วง 0-22 สัปดาห์

การศึกษาคุนภาพซากเมื่อสิ้นสุดการทดลอง (22 สัปดาห์) ทำการคัดเลือกไก่ที่มีน้ำหนักตัวใกล้เคียงค่าเฉลี่ยของแต่ละซ้ำ เพศผู้ 2 ตัว เพศเมีย 2 ตัว มาทำการห่าน้ำหนักของชิ้นส่วนต่างๆ ของซากไก่ และนำมาคำนวณในรูปของเปอร์เซ็นต์ซากอุ่น

การวิเคราะห์ทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ตามแผนการทดลองแบบ $2 \times 3 \times 3$ แฟกทอเรียลในแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยวิธี Duncan's new multiple range test โดยใช้โปรแกรม SAS (1985)

ตารางที่ 1 ส่วนประกอบของวัตถุดิบอาหารสัตว์ และโภชนาในสูตรอาหารไก่ช่วงอายุ 0-8 สัปดาห์

วัตถุดิบ	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4	สูตรที่ 5	สูตรที่ 6
ข้าวโพด	60.90	63.58	63.00	55.63	58.22	49.60
รำละเอียด	12.80	2.30	3.79	3.70	1.95	3.22
กากถั่วเหลือง	17.66	19.95	24.16	25.26	29.81	30.74
ปลาป่น	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
น้ำมันปาล์ม	-	5.40	0.50	6.85	1.64	8.10
เปลือกหอย	0.60	0.47	0.50	0.50	0.47	0.48
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1.55	1.80	1.70	1.70	1.70	1.65
ดีแอล-เมทาไธโอนีน	0.37	0.38	0.33	0.34	0.29	0.29
แอล-ไลซีน	0.32	0.32	0.22	0.22	0.12	0.12
เกลือ	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
พรีมิกซ์*	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
รวม	100	100	100	100	100	100
ราคา (บาท)	7.40	9.82	9.07	10.14	9.30	10.38
ส่วนประกอบทางเคมีโดยการคำนวณ						
โปรตีน (%)	16	16	18	18	20	20
AME (kcal/kg)	2,800	3,100	2,800	3,100	2,800	3,100
เยื่อใย (%)	3.22	2.53	2.69	2.68	2.79	2.74
แคลเซียม (%)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
ฟอสฟอรัส (%)	0.45	0.45	0.45	0.45	0.45	0.45
เมทาไธโอนีน+ซีสทีน (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
ไลซีน (%)	1.10	1.10	1.10	1.10	1.10	1.10

หมายเหตุ *พรีมิกซ์ตามคำแนะนำของ NRC (1994) 1 กิโลกรัม ประกอบด้วย

วิตามิน A 750,000 IU, วิตามิน D₃ 150,000 ICU, วิตามิน E 3,000 IU, วิตามิน K 0.15 กรัม, วิตามิน B₁₂ 4 กรัม, Biotin 2% 0.15 กรัม, Choline Chloride 50% 250 กรัม, Folic acid 0.11 กรัม, Niacin 7 กรัม, Pantothenic acid 2 กรัม, วิตามิน B₆ 0.7 กรัม, วิตามิน B₂ 0.72 กรัม, วิตามิน B₁ 0.36 กรัม

แร่ธาตุ MgO 99.503 กรัม, MnSO₄·5H₂O 16.493 กรัม, CuSO₄·5H₂O 3.142 กรัม, FeSO₄·7H₂O 32.038 กรัม, ZnO 10.98 กรัม, KI 0.046 กรัม, Na₂SeO₃ 0.036 กรัม

ตารางที่ 2 ส่วนประกอบของวัตถุดิบอาหารสัตว์ และโภชนะในสูตรอาหารไก่ช่วงอายุ 8-16 สัปดาห์

วัตถุดิบ	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4	สูตรที่ 5	สูตรที่ 6
ข้าวโพด	53.95	67.97	57.00	62.26	64.80	52.60
รำละเอียด	26.57	4.36	16.60	3.45	1.78	6.71
กากถั่วเหลือง	13.16	16.77	19.75	22.32	26.87	27.39
ปลาป่น	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00
น้ำมันปาล์ม	-	4.31	0.40	5.55	0.34	7.15
เปลือกหอย	1.15	0.90	1.05	0.87	0.85	0.90
โดแคลเซียมฟอสเฟต	0.80	1.30	0.97	1.30	1.25	1.15
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.23	0.25	0.19	0.21	0.16	0.16
แอล-ไลซีน	0.34	0.34	0.24	0.24	0.15	0.14
เกลือ	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
พรีมิกซ์*	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
รวม	100	100	100	100	100	100
ราคา (บาท)	7.35	9.15	8.32	9.41	8.56	9.65
ส่วนประกอบทางเคมีโดยการคำนวณ						
โปรตีน (%)	14	14	16	16	18	18
AME (kcal/kg)	2,800	3,100	2,800	3,100	2,800	3,100
เยื่อใย (%)	3.97	2.66	3.53	2.69	2.81	2.95
แคลเซียม (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
ฟอสฟอรัส (%)	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35
เมทไธโอนีน+ซิสทีน (%)	0.72	0.72	0.72	0.72	0.72	0.72
ไลซีน (%)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00

หมายเหตุ *พรีมิกซ์ตามคำแนะนำของ NRC (1994)

ตารางที่ 3 ส่วนประกอบของวัตถุดิบอาหารสัตว์ และโภชนาในสูตรอาหารไก่ช่วงอายุ 16-22 สัปดาห์

วัตถุดิบ	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4	สูตรที่ 5	สูตรที่ 6
ข้าวโพด	43.00	76.23	50.20	67.47	57.33	62.55
รำละเอียด	46.06	3.97	31.82	6.26	17.66	4.57
กากถั่วเหลือง	5.30	11.17	12.36	16.36	19.43	22.00
ปลาป่น	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00
น้ำมันปาล์ม	-	2.48	-	4.00	-	5.15
เปลือกหอย	1.32	0.81	1.15	0.83	0.96	0.79
โดแคลเซียมฟอสเฟต	0.10	1.07	0.38	0.97	0.66	0.97
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.14	0.17	0.10	0.12	0.07	0.08
แอล-ไลซีน	0.28	0.30	0.19	0.19	0.09	0.09
เกลือ	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
พรีมิกซ์*	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
รวม	100	100	100	100	100	100
ราคา (บาท)	6.74	8.48	7.66	8.72	7.90	8.97
ส่วนประกอบทางเคมีโดยการคำนวณ						
โปรตีน (%)	12	12	14	14	16	16
AME (kcal/kg)	2,800	3,100	2,800	3,100	2,800	3,100
เยื่อใย (%)	4.99	2.59	4.30	2.79	3.61	2.78
แคลเซียม (%)	0.80	0.80	0.80	0.80	0.80	0.80
ฟอสฟอรัส (%)	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
เมทไธโอนีน+ซิสทีน (%)	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60
ไลซีน (%)	0.85	0.85	0.85	0.85	0.85	0.85

หมายเหตุ

*พรีมิกซ์ตามคำแนะนำของ NRC (1994)

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

1. ผลการทดลองในช่วงอายุ 0-8 สัปดาห์

ผลของพันธุ์ ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่มีผลต่อน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 0-8 สัปดาห์ แสดงดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 ผลของพันธุ์ไก่ทดลอง ระดับโปรตีน และระดับพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน โปรตีนที่กิน ปริมาณพลังงานที่กิน ประสิทธิภาพการใช้โปรตีน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่พื้นเมืองในช่วง 0-8 สัปดาห์

ปัจจัย	น้ำหนักตัว เริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้าย เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณ อาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการ เปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว	ปริมาณ โปรตีน ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)	ปริมาณ พลังงาน ที่กินเฉลี่ย (แคล./ตัว/ วัน)	ประสิทธิ ภาพการ ใช้โปรตีน
พันธุ์ไก่ทดลอง								
ไก่พื้นเมือง	32.67±0.26 ^b	720.6±62.3 ^b	687.9±62.2 ^b	1523±135 ^b	2.21±0.06	4.90±0.70 ^b	80.0±4.8 ^b	2.53±0.23
ไกลูกผสมพื้นเมือง	44.09±0.81 ^a	824.3±70.6 ^a	780.2±70.4 ^a	1731±171 ^a	2.22±0.08	5.58±0.87 ^a	90.8±5.9 ^a	2.52±0.21
ระดับโปรตีน (%)								
16%	38.66±6.74	722.8±101.4 ^b	684.1±98.4 ^b	1549±244 ^b	2.26±0.05	4.43±0.70 ^c	81.1±8.6	2.76±0.06 ^a
18%	38.40±6.81	799.9±72.2 ^a	761.5±65.5 ^a	1680±164 ^a	2.21±0.05	5.40±0.53 ^b	88.3±7.7	2.52±0.06 ^b
20%	38.08±6.28	794.6±71.3 ^a	756.5±65.1 ^a	1650±152 ^a	2.18±0.08	5.89±0.54 ^a	86.7±6.6	2.29±0.08 ^c
ระดับพลังงาน (Kcal/Kg.)								
2800	38.71±6.50	807.7±63.7 ^a	769.0±57.7 ^a	1738±135 ^a	2.26±0.04 ^b	5.58±0.69 ^a	86.9±6.8	2.48±0.23 ^b
3100	38.05±6.04	737.2±90.9 ^b	699.1±87.6 ^b	1515±159 ^b	2.17±0.06 ^a	4.90±0.88 ^b	83.9±8.8	2.57±0.19 ^a
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0001	0.0001	0.0003	0.0004	0.7476	0.0002	0.0004	0.6993
โปรตีน	0.1211	0.0001	0.0677	0.3044	0.3044	0.0001	0.0586	0.0001
พลังงาน	0.3084	0.0001	0.0001	0.0001	0.0201	0.0001	0.1692	0.0429
พันธุ์*โปรตีน	0.2275	0.1069	0.1026	0.4718	0.9288	0.2819	0.5161	0.9182
พันธุ์*พลังงาน	0.0814	0.5006	0.5221	0.3915	0.5521	0.3684	0.5795	0.5286
โปรตีน*พลังงาน	0.3161	0.0002	0.0002	0.0226	0.8093	0.0426	0.0192	0.9630
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.2663	0.2493	0.2524	0.8599	0.6947	0.8405	0.9001	0.6268

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

1.1 พันธุ์ไก่ทดลอง

ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีน้ำหนักตัวที่อายุ 1 วัน และน้ำหนักตัวที่ 8 สัปดาห์ สูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.01$) และน้ำหนักตัวเพิ่มของไก่ลูกผสมพื้นเมืองสูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.01$) เนื่องจากไก่สามสายพันธุ์ กินอาหารได้มากกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.01$) ทำให้ได้รับพลังงานและโปรตีนสูงกว่าไก่พื้นเมือง จึงทำให้มีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่า

สำหรับอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว พบว่าไก่ทั้ง 2 พันธุ์ มีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวไม่มีความแตกต่างกัน ($P > 0.05$) น่าจะเกิดจากเป็นช่วงไก่เล็กมีการเจริญเติบโตสูงมาก ไก่มีความสามารถในการใช้ประโยชน์โภชนาต่างๆ จากอาหารที่กินเข้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งไก่ลูกผสมพื้นเมืองและไก่พื้นเมือง

1.2 ระดับโปรตีน

พบว่า ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 20 และ 18% มีน้ำหนักตัวเพิ่มเฉลี่ยสูงกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 16% ($P < 0.01$) เพราะปริมาณอาหารที่กินของไก่ทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ($P < 0.01$) ปริมาณโปรตีนต่อวันของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงมากกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำ ($P < 0.01$) จึงส่งผลให้ไก่กลุ่มที่ได้รับโปรตีนสูง มีน้ำหนักตัวมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับไก่กลุ่มที่ได้รับโปรตีนปานกลางและต่ำ แต่อย่างไรก็ตามอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ทั้ง 3 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) เนื่องจากไก่มีปริมาณโปรตีนที่กินสูงมาก (โปรตีน 20%) มีค่าประสิทธิภาพการใช้โปรตีนด้อยกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$)

ตารางที่ 5 ผลของระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์

ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)	ระดับโปรตีน (%)	น้ำหนักตัวเริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้ายเฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณอาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการเปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว
2800	16%	39.14±8.43	802.5±36.8 ^a	763.4±28.3 ^a	1745±122 ^a	2.28±0.07
	18%	38.81±8.92	813.8±102.2 ^a	774.9±93.3 ^a	1744±216 ^a	2.25±0.01
	20%	38.18±7.71	806.8±91.6 ^a	768.6±83.9 ^a	1725±171 ^a	2.25±0.02
	เฉลี่ย	38.71±0.61	807.67±35.10	768.96±35.08	1737±47	2.26±0.04
3100	16%	38.18±8.03	643.0±63.6 ^b	604.8±55.6 ^b	1354±104 ^c	2.24±0.03
	18%	37.99±7.66	786.0±66.5 ^a	748.0±58.8 ^a	1616±134 ^b	2.16±0.01
	20%	37.99±7.66	782.5±79.2 ^a	744.5±71.5 ^a	1576±135 ^b	2.12±0.02
	เฉลี่ย	38.05±0.21	737.17±8.29	699.12±8.42	1515±17	2.17±0.01

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสมมุติเดียวกันในแต่ละระดับพลังงาน ที่มีโปรตีนแตกต่างกัน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

การที่โกพื้นเมืองและโกลูกผสมพื้นเมืองที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงและปานกลาง มีการเจริญเติบโตไม่แตกต่างกัน น่าจะเกิดจากการได้รับโปรตีนสูงเกินความต้องการของโก ซึ่งโกพื้นเมืองเป็นโกที่มีการเจริญเติบโตช้า จึงตอบสนองต่อโปรตีนในอาหารระดับสูงได้น้อย หรือได้รับโปรตีนเกินความต้องการ โดย Dean (1972) อธิบายว่า เมื่อมีระดับพลังงานในอาหารต่ำ การได้รับโปรตีนสูงเกินไป ร่างกายจะมีพลังงานไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์จากโปรตีนที่ได้รับเพิ่มขึ้น จึงทำให้ร่างกายมีโปรตีนส่วนเกินและต้องกำจัดออกจากร่างกาย โดยใช้พลังงานที่ได้รับจากอาหารขับโปรตีนส่วนเกินออกจากร่างกายแทนที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีพและการเจริญเติบโตเพียงอย่างเดียว ทำให้มีประสิทธิภาพการใช้โปรตีนและมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวลดลง

1.3 ระดับพลังงาน

ระดับพลังงานในอาหารมีผลต่อปริมาณอาหารที่กิน น้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว โดยปริมาณอาหารที่กินของโกกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ (2,800 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม) สูงกว่าโกกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง (3,100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม) ($P < 0.01$) พลังงานที่กินได้ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) สอดคล้องกับ อวูซ (2538) ที่รายงานว่าโกจะกินอาหารตามความต้องการพลังงาน เมื่อโกได้รับพลังงานเพียงพอก็จะหยุดกินอาหารทำให้พลังงานที่โกกินเข้าไปค่อนข้างจะคงที่มากกว่าปริมาณการกินอาหารทั้งหมด ดังนั้นเมื่อกินอาหารได้มากกว่า ทำให้ได้รับโปรตีนต่อวันสูง ส่งผลให้มีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่า

สำหรับอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวพบว่า โกกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงดีกว่าโกกลุ่มต่ำ เนื่องจากโกกินอาหารได้น้อยกว่านั่นเอง

การใช้อาหารที่มีพลังงานสูงเลี้ยงโกทดลองกลับได้ผลดีน้อยกว่าการเลี้ยงด้วยอาหารที่มีพลังงานต่ำ อาจเกิดจากโกที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นสายพันธุ์พื้นเมือง และลูกผสมพื้นเมืองที่มีการเติบโตช้า ดังนั้นการใช้อาหารที่มีพลังงาน 3,100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ซึ่งอาจเป็นระดับที่เกินความต้องการของร่างกาย จึงไม่ได้ช่วยให้โกมีการเจริญเติบโตดี

1.4 อิทธิพลร่วมของระดับโปรตีนและพลังงาน

พบอิทธิพลร่วมของโปรตีนและพลังงานต่อปริมาณอาหารที่กิน และน้ำหนักตัวเพิ่ม ดังแสดงในตารางที่ 5 โดยพบว่าในระดับพลังงาน 2800 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ระดับโปรตีนในอาหารที่ลดลงไม่มีผลทำให้ ปริมาณอาหารที่กินและน้ำหนักตัวเพิ่มมีความแตกต่างกัน ($P > 0.05$) แต่ที่ระดับพลังงาน 3100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม เมื่อระดับโปรตีนในอาหารลดลง มีผลต่อปริมาณอาหารที่กินและน้ำหนักตัวเพิ่ม โดยพบว่า โกกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 20 และ 18% มีปริมาณอาหารที่กินและน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่าโกกลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 16% อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$)

จากอิทธิพลร่วมกันของโปรตีนและพลังงานต่อปริมาณอาหารที่กินและน้ำหนักตัวเพิ่มที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของพลังงาน : โปรตีน ในสูตรอาหารไม่สมดุล กล่าวคือ ถ้าเพิ่มระดับพลังงานในสูตรอาหาร ต้องเพิ่มโปรตีนในสูตรอาหารด้วย เนื่องจากโกจะกินอาหารตามความต้องการพลังงาน เมื่อโกได้รับพลังงานเพียงพอก็จะหยุดกินอาหารทำให้พลังงานที่โกกินเข้าไปค่อนข้างจะคงที่มากกว่าปริมาณการกินอาหารทั้งหมด (อวูซ, 2538) ดังนั้น ในอาหารที่มีพลังงานสูง ถ้าไม่มีการเพิ่มโปรตีนในอาหาร จะ

ทำให้ไก่ได้รับโปรตีนไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้การเจริญเติบโตต่ำกว่าปกติได้ ดังที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ สูตรที่มีโปรตีน 16% พลังงาน 3100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม

2. ผลการทดลองในช่วงอายุ 8-16 สัปดาห์

ผลของพันธุ์ ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่มีผลต่อน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 8-16 สัปดาห์ แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลของพันธุ์ไก่ทดลอง ระดับโปรตีน และระดับพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน โปรตีนที่กิน ปริมาณพลังงานที่กิน ประสิทธิภาพการใช้โปรตีน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่พื้นเมืองในช่วง 8-16 สัปดาห์

ปัจจัย	น้ำหนักตัว เริ่มต้น	น้ำหนักตัว สุดท้าย	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณ อาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการ เปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว	ปริมาณ โปรตีน ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)	ปริมาณ พลังงาน ที่กินเฉลี่ย (แคล./ตัว/วัน)	ประสิทธิ ภาพการ ใช้โปรตีน
พันธุ์ไก่ทดลอง								
ไก่พื้นเมือง	721±62 ^b	1685±60 ^b	965±30	3767±246 ^b	3.91±0.24	10.76±0.35 ^b	197.9±4.8	1.44±0.16
ไกลูกผสมพื้นเมือง	824±71 ^a	1793±89 ^a	969±34	3917±263 ^a	4.04±0.20	11.19±0.41 ^a	205.7±2.6	1.39±0.14
ระดับโปรตีน								
14%	723±101 ^b	1693±93	970±13	3892±264	4.02±0.30	11.12±0.75 ^c	204.4±2.7	1.56±0.12 ^a
16%	800±72 ^a	1761±91	961±49	3808±285	3.97±0.18	12.24±0.91 ^b	200.0±7.5	1.40±0.06 ^b
18%	795±71 ^a	1764±98	970±29	3825±287	3.94±0.25	13.66±1.03 ^a	200.8±5.6	1.27±0.08 ^c
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)								
2800	808±64 ^a	1790±78 ^a	983±26	4066±123 ^a	4.14±0.17 ^b	13.06±1.28 ^a	203.3±6.1	1.35±0.13 ^b
3100	737±91 ^b	1688±78 ^b	951±28	3617±86 ^b	3.81±0.12 ^a	11.62±1.08 ^b	200.2±4.8	1.47±0.15 ^a
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0001	0.0005	0.1978	0.0195	0.7621	0.0356	0.0524	0.5737
โปรตีน	0.0001	0.3047	0.5105	0.3430	0.5729	0.0001	0.3433	0.0001
พลังงาน	0.0001	0.0044	0.1692	0.0001	0.0001	0.0001	0.3113	0.0001
พันธุ์*โปรตีน	0.1069	0.1510	0.2963	0.3964	0.3118	0.3313	0.3982	0.2989
พันธุ์*พลังงาน	0.5006	0.5283	0.6207	0.7902	0.6151	0.7970	0.8711	0.4714
โปรตีน*พลังงาน	0.0002	0.4671	0.3902	0.7559	0.0574	0.5853	0.7721	0.0505
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.2493	0.4431	0.4270	0.5050	0.6516	0.4541	0.5103	0.5893

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

2.2 พันธุ์ไก่ทดลอง

ไก่ทั้ง 2 พันธุ์ มีน้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวไม่แตกต่างกัน ($P>0.05$) แต่ปริมาณอาหารที่กินแตกต่างกัน ($P<0.05$)

2.2 ระดับโปรตีน

ระดับโปรตีนที่เพิ่มขึ้นไม่มีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มมีความแตกต่างกัน ($P>0.05$) เนื่องจากมีปริมาณอาหารที่กินไม่แตกต่างกัน ($P>0.05$) แต่ในขณะเดียวกันปริมาณโปรตีนที่ไก่กินได้ต่อวันจะเพิ่มขึ้น ปริมาณโปรตีนในอาหาร ($P<0.01$) แต่พลังงานที่กินได้ไม่มีความแตกต่างกัน ($P>0.05$) ดังนั้นประสิทธิภาพการใช้โปรตีนของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงจึงต่ำกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำ ($P<0.01$) เนื่องจากความไม่สมดุลของพลังงานและโปรตีน จึงไม่ส่งผลให้น้ำหนักตัวเพิ่มและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวมีความแตกต่างกัน ($P>0.05$)

2.3 ระดับพลังงาน

ระดับพลังงานในอาหารมีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวมีความแตกต่างกัน ($P<0.01$) คือ ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำจะกินอาหารได้มากกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง ($P<0.01$) แต่ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ ($P<0.01$) เนื่องจากกินอาหารน้อยกว่า

การที่ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองด้วยอาหารที่มีโปรตีนและพลังงานแตกต่างกันไม่มีผลต่อน้ำหนักตัวเพิ่มของไก่ทดลองในช่วงอายุ 8-16 สัปดาห์ โดยการเลี้ยงด้วยอาหารโปรตีนสูง กลาง และต่ำ หรือการเลี้ยงด้วยอาหารพลังงานสูงและต่ำ ในขณะที่ปริมาณโปรตีนที่กินได้ต่อวันแตกต่างกันตามระดับโปรตีนและพลังงานที่แตกต่างกัน แต่การได้รับโปรตีนรวมต่อวันสูงไม่ได้ส่งผลให้ไก่มีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่ที่ได้รับโปรตีนรวมต่อวันต่ำกว่า ในทางกลับกันประสิทธิภาพการใช้โปรตีนกลับลดลงตามปริมาณโปรตีนที่กินได้ต่อวัน ซึ่งน่าจะเกิดจากการได้รับโปรตีนสูงเกินความต้องการของไก่ ซึ่งไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองเป็นไก่ที่มีการเจริญเติบโตช้า จึงตอบสนองต่อโปรตีนระดับสูงได้น้อยหรือได้รับโปรตีนเกินความต้องการ ส่งผลให้การเจริญเติบโตของไก่ทดลองไม่มีความแตกต่างกัน โดย Dean (1972) อธิบายว่า เมื่อมีระดับพลังงานในอาหารต่ำ การได้รับโปรตีนสูงเกินไป ร่างกายจะมีพลังงานไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์จากโปรตีนที่ได้รับเพิ่มขึ้น จึงทำให้ร่างกายมีโปรตีนส่วนเกินและต้องกำจัดออกจากร่างกาย โดยใช้พลังงานที่ได้รับจากอาหารขับโปรตีนส่วนเกินออกจากร่างกาย แทนที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีพและการเจริญเติบโตเพียงอย่างเดียว ทำให้ไก่มีการเจริญเติบโตไม่ได้เพิ่มตามระดับโปรตีนที่ได้รับ

การทดลองช่วง 8-16 สัปดาห์ ไม่อทธิพลรวมใดๆ ต่อลักษณะที่ศึกษา

3. ผลการทดลองในช่วงอายุ 16-22 สัปดาห์

ผลของพันธุ์ ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่มีผลต่อน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 16-22 สัปดาห์ แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลของพันธุ์ไก่ทดลอง ระดับโปรตีน และระดับพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน โปรตีนที่กิน ปริมาณพลังงานที่กิน ประสิทธิภาพการใช้โปรตีน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่พื้นเมืองในช่วง 16-22 สัปดาห์

ปัจจัย	น้ำหนักตัว เริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้าย เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณ อาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการ เปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว	ปริมาณ โปรตีน ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)	ปริมาณ พลังงาน ที่กินเฉลี่ย (แคล./ตัว/วัน)	ประสิทธิ ภาพการ ใช้โปรตีน
พันธุ์ไก่ทดลอง								
ไก่พื้นเมือง	1675±60 ^b	2073±47 ^b	327±32 ^b	3403±235	10.18±0.36 ^b	10.81±1.12	177.04±7.06	0.75±0.04 ^b
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	1793±89 ^a	2173±48 ^a	379±52 ^a	3337±178	9.10±0.36 ^a	11.73±1.23	191.86±4.13	0.82±0.04 ^a
ระดับโปรตีน								
12%	1693±93	2089±82	397±49 ^a	3568±237	9.13±1.44 ^a	10.20±0.68 ^c	187.49±5.89	0.97±0.06 ^a
14%	1761±91	2128±108	368±63 ^b	3501±257	9.73±1.35 ^b	11.25±0.83 ^b	184.21±13.89	0.74±0.03 ^b
16%	1764±98	2121±106	357±26 ^b	3460±305	9.82±0.74 ^b	12.36±1.09 ^a	181.66±9.00	0.67±0.02 ^c
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)								
2800	1790±78 ^a	2147±80	357±26	3672±187 ^a	10.38±0.68 ^b	11.79±1.25 ^a	183.59±9.33	0.72±0.03 ^b
3100	1688±78 ^b	2078±96	390±60	3348±189 ^b	8.73±0.89 ^a	10.74±1.02 ^b	185.32±10.48	0.84±0.06 ^a
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0005	0.0006	0.0357	0.4744	0.0279	0.4369	0.4686	0.0042
โปรตีน	0.3047	0.8946	0.0229	0.6147	0.0200	0.0001	0.6202	0.0001
พลังงาน	0.0044	0.0525	0.2721	0.0021	0.0007	0.0021	0.9713	0.0001
พันธุ์*โปรตีน	0.1510	0.4866	0.6514	0.6599	0.3772	0.6746	0.6898	0.1138
พันธุ์*พลังงาน	0.5283	0.8820	0.4361	0.8468	0.5858	0.8483	0.8182	0.2347
โปรตีน*พลังงาน	0.4671	0.5607	0.0398	0.4738	0.0712	0.3510	0.4780	0.0015
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.4431	0.2735	0.2574	0.3810	0.1686	0.3902	0.3973	0.3417

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 8 ผลของระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ทดลองในช่วง 16-22 สัปดาห์

ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)	ระดับโปรตีน (%)	น้ำหนักตัวเริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้ายเฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณอาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการเปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว
2800	16%	1768±34	2133±59	365±25 ^b	3751±45	10.31±0.60
	18%	1816±95	2149±119	333±24 ^b	3579±340	10.77±0.25
	20%	1787±135	2160±116	373±19 ^b	3686±162	10.07±1.18
	เฉลี่ย	1790±24	2147±13	357±21	3672±87	10.38±0.35
3100	16%	1618±44	2045±94	428±51 ^a	3386±180	7.94±0.52
	18%	1705±57	2108±138	403±80 ^a	3423±241	8.69±1.03
	20%	1742±94	2082±119	340±25 ^b	3234±221	9.57±0.09
	เฉลี่ย	1688±64	2078±31	390±45	3348±100	8.73±0.81

หมายเหตุ อักษร a b ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละระดับพลังงาน ที่มีโปรตีนแตกต่างกัน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

3.1 พันธุ์ไก่ทดลอง

ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีน้ำหนักตัวเพิ่มเฉลี่ยสูงกว่าไก่พื้นเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) แม้ค่าปริมาณอาหารที่กินและปริมาณโปรตีนรวมต่อวันจะไม่มี ความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) แต่ประสิทธิภาพการใช้โปรตีนดีกว่าไก่พื้นเมืองอย่างชัดเจน เนื่องจากไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีเลือดไก่ไรต์ X บาร์ อยู่ 50% โดยเป็นไก่พันธุ์กึ่งเนื้อกึ่งไข่ จึงมีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมือง แม้จะเป็นช่วง 16-22 สัปดาห์ ที่อัตราการเจริญเติบโตลดลงแล้วก็ตาม ส่งผลให้อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่พื้นเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) อัตราการเจริญเติบโตของไก่ทดลองในช่วง 16-22 สัปดาห์ ค่อนข้างต่ำ

3.2 ระดับโปรตีน

ไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนต่ำมีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลาง และสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) แม้จะมีปริมาณอาหารที่กินจะไม่ต่างกับไก่กลุ่มอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพการใช้โปรตีนที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ทำให้น้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

จากผลของระดับโปรตีนในช่วง 0-8 สัปดาห์ อาหารโปรตีนต่ำทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มต่ำสุด ส่วนช่วง 8-16 สัปดาห์ ระดับโปรตีนไม่มีผลต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม ส่วนในช่วง 16-22 สัปดาห์ อาหารโปรตีนต่ำทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ในช่วงแรกระยะ 0-8 สัปดาห์ ไก่มีการเจริญเติบโตสูง แต่การได้รับอาหารที่มีโปรตีน 16% ซึ่งน้อยกว่าความต้องการของไก่ ส่งผลทำให้ไก่มีการเจริญ

เติบโตต่ำกว่าปกติ แต่ในช่วง 8-16 สัปดาห์ อัตราการเจริญเติบโตของไก่เริ่มลดลง การได้รับอาหารที่มีโปรตีน 14% มีผลต่อการเจริญเติบโตน้อย อีกทั้งไก่ในกลุ่มนี้จะมีอาการเจริญเติบโตซดเซยจากในระยะ 0-8 สัปดาห์ ทำให้มีน้ำหนักตัวเพิ่มใกล้เคียงกับไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและสูง และผลของการเจริญเติบโตซดเซย เห็นได้อย่างชัดเจนในช่วง 16-22 สัปดาห์ โดยมีการเพิ่มน้ำหนักตัวสูงกว่าไก่กลุ่มอื่นๆ

3.3 ระดับพลังงาน

ระดับพลังงานในอาหารมีผลทำให้ ปริมาณอาหารที่กิน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < 0.01$) คือ ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำกินอาหารได้มากกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$) ส่งผลให้ได้รับโปรตีนสูงกว่า แต่ประสิทธิภาพการใช้โปรตีนที่ต่ำกว่า ส่งผลให้น้ำหนักตัวเพิ่มไม่มีความแตกต่างกัน

ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$)

3.4 อิทธิพลร่วมของระดับโปรตีนและพลังงาน

พบอิทธิพลร่วมของโปรตีนและพลังงานต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม ดังแสดงในตารางที่ 8 โดยพบว่าในระดับพลังงาน 2800 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ระดับโปรตีนในอาหารที่ลดลงไม่มีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มมีความแตกต่างกัน ($P > 0.05$) แต่ที่ระดับพลังงาน 3100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม เมื่อระดับโปรตีนในอาหารลดลง มีผลต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม โดยพบว่า ไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 16% และ 18% น้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีน 20% ($P < 0.01$)

4. ผลการทดลองในช่วงอายุ 0-16 สัปดาห์

ผลของพันธุ์ ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่มีผลต่อน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 0-16 สัปดาห์ แสดงดังตารางที่ 9

4.1 พันธุ์ไก่ทดลอง

ไก่พื้นเมืองพื้นเมืองมีน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กินต่ำกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง ($P < 0.01$) แต่อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ทั้ง 2 พันธุ์ ไม่มีความแตกต่างกัน ($P > 0.05$) ซึ่งเป็นสืบเนื่องมาจากการทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์ ที่ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.01$) แต่อย่างไรก็ตามแม้ไก่พื้นเมืองจะมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง แต่ก็มีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ของอาหารได้ใกล้เคียงกับไก่ลูกผสมพื้นเมือง

4.2 ระดับโปรตีน

ระดับโปรตีนในอาหารไม่มีผลต่อ น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน แต่อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงและปานกลางดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนต่ำ ($P > 0.05$)

ตารางที่ 9 ผลของพันธุ์ไก่ทดลอง ระดับโปรตีน และระดับพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน โปรตีนที่กิน ปริมาณพลังงานที่กิน ประสิทธิภาพการใช้โปรตีน และ อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่พื้นเมืองในช่วง 0-16 สัปดาห์

ปัจจัย	น้ำหนักตัว เริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้าย เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณ อาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการ เปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว	ปริมาณ โปรตีน ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)	ปริมาณ พลังงาน ที่กินเฉลี่ย (แคล./ตัว/วัน)	ประสิทธิ ภาพการ ใช้โปรตีน
พันธุ์ไก่ทดลอง								
ไก่พื้นเมือง	32.67±0.26 ^b	1685±60 ^b	1652±59 ^b	5289±348 ^b	3.20±0.14	17.00±1.97 ^b	277.8±5.3 ^b	1.75±0.17
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	44.09±0.81 ^a	1793±89 ^a	1749±89 ^a	5647±415 ^a	3.23±0.14	18.16±2.33 ^a	296.5±7.3 ^a	1.73±0.15
ระดับโปรตีน								
16-14%	38.66±6.74	1693±93	1654±90	5442±504	3.29±0.13 ^b	15.55±1.44 ^c	285.5±11.1	1.90±0.07 ^a
18-16%	38.40±6.81	1761±91	1722±86	5488±432	3.18±0.09 ^a	17.64±1.39 ^b	288.4±15.0	1.75±0.05 ^b
20-18%	38.08±6.28	1764±98	1726±92	5475±417	3.17±0.17 ^a	19.55±1.49 ^a	287.6±11.5	1.58±0.08 ^c
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)								
2800	38.71±6.50	1790±78 ^a	1752±73 ^a	5804±250 ^a	3.31±0.09 ^b	18.65±1.92 ^a	290.2±12.5	1.69±0.15 ^b
3100	38.05±6.04	1688±78 ^b	1650±74 ^b	5133±193 ^b	3.11±0.07 ^a	16.51±1.93 ^b	284.1±10.7	1.80±0.14 ^a
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0001	0.0005	0.0010	0.0038	0.2978	0.0017	0.0039	0.4004
โปรตีน	0.1211	0.3047	0.2995	0.9381	0.0410	0.0001	0.9144	0.0001
พลังงาน	0.3084	0.0044	0.0047	0.0001	0.0001	0.0001	0.1998	0.0001
พันธุ์*โปรตีน	0.2275	0.1510	0.1495	0.3560	0.2664	0.2376	0.3680	0.3414
พันธุ์*พลังงาน	0.0814	0.5283	0.5375	0.5838	0.8059	0.5704	0.7238	0.8928
โปรตีน*พลังงาน	0.3161	0.4671	0.4708	0.2562	0.5761	0.4056	0.2460	0.3172
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.2663	0.4431	0.4501	0.6507	0.7791	0.6128	0.6580	0.8452

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

4.3 ระดับพลังงาน

น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง ($P < 0.01$) ส่วนอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ ($P < 0.01$) ซึ่งเป็นผลจากการทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์

การทดลองช่วง 0-16 สัปดาห์ ไม่อึดอิดพลร่วมใดๆ ต่อลักษณะที่ศึกษา

5. ผลของระดับโปรตีนและพลังงานในช่วงอายุ 0-22 สัปดาห์

ผลของพันธุ์ ระดับโปรตีนและพลังงานในอาหารที่มีผลต่อน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ในช่วง 0-22 สัปดาห์ แสดงดังตารางที่ 10

5.1 พันธุ์ไก่ทดลอง

ไก่พื้นเมืองพื้นเมืองมีน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กินต่ำกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง ($P < 0.01$) แต่อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ทั้ง 2 พันธุ์ ไม่มีความแตกต่างกัน ($P > 0.05$) ซึ่งเป็นสืบเนื่องมาจากการทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์ และ 16-22 สัปดาห์ ที่ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.01$) แต่อย่างไรก็ตามแม้ไก่พื้นเมืองจะมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าไก่สามสาย แต่ก็มีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ของอาหารได้ใกล้เคียงกับไก่ลูกผสมพื้นเมือง

5.2 ระดับโปรตีน

ระดับโปรตีนในอาหารไม่มีผลต่อ น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์ คือ ไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนต่ำมีน้ำหนักตัวที่ 8 สัปดาห์ และน้ำหนักตัวเพิ่มน้อยกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและสูง ต่อมาในช่วง 8-16 สัปดาห์ ไก่กลุ่มนี้มีการเจริญเติบโตชดเชย ส่งผลให้น้ำหนักตัวที่ 18 สัปดาห์ และน้ำหนักตัวเพิ่มใกล้เคียงกับไก่กลุ่มอื่นๆ และต่อมาในช่วง 16-22 สัปดาห์ เกิดการเจริญเติบโตชดเชยอย่างชัดเจน น้ำหนักตัวเพิ่มของไก่ที่ได้รับอาหารโปรตีนต่ำมากกว่าไก่กลุ่มอื่นๆ เมื่อคิดรวมทั้ง 3 ช่วงอายุ จึงทำให้โปรตีนไม่มีผลต่อสมรรถนะการเติบโตของไก่ในช่วง 0-22 สัปดาห์

5.3 ระดับพลังงาน

น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กินของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง ($P < 0.01$) ส่วนอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงดีกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ ($P < 0.01$) ซึ่งเป็นสืบเนื่องมาจากการทดลองในช่วง 0-8 สัปดาห์

การทดลองช่วง 0-16 สัปดาห์ ไม่อึดอิดพลร่วมใดๆ ต่อลักษณะที่ศึกษา

ตารางที่ 10 ผลของพันธุ์ไก่ทอดสอง ระดับโปรตีน และระดับพลังงานในอาหารต่อ น้ำหนักตัว น้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน โปรตีนที่กิน ปริมาณพลังงานที่กิน ประสิทธิภาพการใช้โปรตีน และ อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่พื้นเมืองในช่วง 0-22 สัปดาห์

ปัจจัย	น้ำหนักตัว เริ่มต้น เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว สุดท้าย เฉลี่ย (กรัม)	น้ำหนักตัว เพิ่มเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณ อาหาร ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	อัตราการ เปลี่ยน อาหารเป็น น้ำหนักตัว	ปริมาณ โปรตีน ที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)	ปริมาณ พลังงาน ที่กินเฉลี่ย (แคล./ตัว/วัน)	ประสิทธิ ภาพการ ใช้โปรตีน
พันธุ์ไก่ทอดสอง								
ไก่พื้นเมือง	32.67±0.26	2037±47	2004±47 ^b	8659±570 ^b	4.32±0.19	27.81±3.07 ^b	454.9±11.6 ^b	1.30±0.13
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	44.09±0.81	2189±48	2145±48 ^a	9297±580 ^a	4.33±0.21	29.89±3.55 ^a	488.4±7.2 ^a	1.29±0.13
ระดับโปรตีน								
16-14-12%	38.66±6.74	2089±82	2051±77	9010±732	4.39±0.23	25.74±2.09 ^c	473.0±14.7	1.43±0.08 ^a
18-16-12%	38.40±6.81	2128±108	2090±101	8989±670	4.30±0.17	28.89±2.15 ^b	472.6±28.1	1.29±0.05 ^b
20-18-16%	38.08±6.28	2121±106	2083±100	8935±722	4.29±0.21	31.91±2.58 ^a	469.2±20.4	1.17±0.06 ^c
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)								
2800	38.71±6.50	2147±80	2109±74	9476±429 ^a	4.49±0.10 ^b	30.44±3.16 ^a	473.8±21.5	1.25±0.11 ^b
3100	38.05±6.04	2078±96	2040±90	8480±356 ^b	4.16±0.04 ^a	27.26±2.92 ^b	469.4±19.7	1.35±0.12 ^a
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0001	0.0006	0.0011	0.0302	0.7034	0.0138	0.0310	0.0084
โปรตีน	0.1211	0.8946	0.8931	0.8453	0.3043	0.0001	0.8593	0.0001
พลังงาน	0.3084	0.0525	0.0544	0.0001	0.0001	0.0001	0.4391	0.0001
พันธุ์*โปรตีน	0.2275	0.4866	0.4842	0.4270	0.6825	0.3326	0.4494	0.6186
พันธุ์*พลังงาน	0.0814	0.8820	0.8902	0.8381	0.9665	0.7915	0.9345	0.7325
โปรตีน*พลังงาน	0.3161	0.5607	0.5580	0.3741	0.1285	0.4056	0.3810	0.0218
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.2663	0.2735	0.2778	0.4417	0.6319	0.4306	0.4650	0.5740

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

6. ผลการศึกษาคุณภาพซาก

ผลของพันธุ์ โปรตีน และพลังงานในอาหารต่อส่วนประกอบซาก แสดงในตารางที่ 11

6.1 พันธุ์ไก่ทอดสอง

จากตารางที่ 11 พบว่าไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีน้ำหนักมีชีวิตก่อนฆ่า น้ำหนักซากอุ่น น้ำหนักเนื้อออก น้ำหนักสะโพก น้ำหนักขา ไขมันหน้าท้อง และเนื้อแดงรวมสูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P<0.01$) แต่ไก่พื้นเมืองมีน้ำหนักสันในสูงกว่าไก่สามสายพันธุ์ ($P<0.01$) และเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของซากอุ่น พบว่าไก่พื้นเมืองมีเนื้ออก เนื้อสันอก และเนื้อแดงรวม สูงกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง ($P<0.01$) สำหรับไขมันหน้าท้อง พบว่าไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีไขมันหน้าท้องสูงกว่าไก่พื้นเมือง ($P<0.01$)

ตารางที่ 10 ผลของพันธุ์ ไพรติน และพลังงานในอาหารต่อส่วนประกอบซาก เมื่อไก่ทดลองอายุ 22 สัปดาห์

	น้ำหนักมีชีวิต	น้ำหนักซากอุ่น	หน้าอก		สะโพก	
	(กรัม)	(กรัม)	(กรัม)	% ซากอุ่น	(กรัม)	% ซากอุ่น
พันธุ์ไก่ทดลอง						
ไก่พื้นเมือง	1916±20 ^b	1574±18 ^b	287.8±3.7	18.35±0.33 ^a	221.0±2.8 ^b	13.86±0.25
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	2089±17 ^a	1745±20 ^a	296.8±4.4	17.35±0.26 ^b	246.2±2.5 ^a	14.04±0.20
ระดับไพรติน						
16%	1971±37	1628±45	286.8±5.4	19.71±0.42	231.9±6.3	14.20±0.32 ^a
18%	2016±34	1679±35	293.4±5.0	17.39±0.33	232.9±5.8	13.44±0.25 ^b
20%	2020±37	1672±36	296.5±5.2	18.25±0.43	237.1±4.6	14.21±0.17 ^a
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)						
2800	2020±38	1655±37	289.6±4.7	17.94±0.33	235.1±5.3	14.14±0.23
3100	2002±24	1664.5±26	294.8±3.6	17.76±0.34	232.8±3.5	13.76±0.21
ระดับนัยสำคัญ						
พันธุ์	0.0001	0.3900	0.4220	0.2153	0.0001	0.4540
ไพรติน	0.3670	0.3900	0.4220	0.2153	0.5232	0.0312
พลังงาน	0.9989	0.7563	0.3926	0.6525	0.5638	0.1337
พันธุ์*ไพรติน	0.9666	0.8835	0.2008	0.1756	0.5670	0.1347
พันธุ์*พลังงาน	0.2842	0.3858	0.6696	0.4009	0.3358	0.8298
ไพรติน*พลังงาน	0.5689	0.8439	0.4794	0.9989	0.4070	0.9918
พันธุ์*ไพรติน*พลังงาน	0.5950	0.6922	0.7694	0.0628	0.9435	0.1834

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับไพรติน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

	ชา		สันใน		ไซมันหน้าห้อง		เนื้อแดงรวม	
	(กรัม)	% ซากอุ่น	(กรัม)	% ซากอุ่น	(กรัม)	% ซากอุ่น	(กรัม)	% ซากอุ่น
พันธุ์ไก่ทดลอง								
ไก่พื้นเมือง	297.2±2.8 ^b	18.71±0.30	89.5±1.2 ^a	5.68±0.12 ^a	8.6±1.7 ^b	0.64±0.12 ^b	895.6±5.8 ^b	56.88±0.73 ^a
ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	324.3±4.7 ^a	18.69±0.27	81.0±0.9 ^b	4.73±0.06 ^b	25.4±2.9 ^a	1.68±0.20 ^a	948.3±6.7 ^a	54.36±0.59 ^b
ระดับโปรตีน								
16%	305.1±7.3	18.85±0.39	83.2±1.8 ^b	5.19±0.17 ^b	13.0±5.1	0.91±0.36	907.0±7.8	55.72±0.71
18%	311.4±7.5	18.14±0.29	85.0±1.6 ^b	5.03±0.18 ^b	19.2±3.0	1.27±0.19	922.6±6.9	54.95±0.68
20%	315.8±5.8	19.11±0.27	87.6±2.4 ^a	5.39±0.27 ^a	19.0±4.4	1.31±0.26	937.0±8.9	56.05±0.67
ระดับพลังงาน (Kcal./Kg.)								
2800	310.4±6.9	18.88±0.30	86.1±1.8	5.32±0.19 ^a	16.5±3.5	1.18±0.24	921.3±6.8	55.68±0.65
3100	311.1±4.0	18.52±0.26	84.4±1.5	5.09±0.15 ^b	17.7±3.5	1.14±0.22	923.1±8.1	55.46±0.41
ระดับนัยสำคัญ								
พันธุ์	0.0008	0.9535	0.0001	0.0001	0.0003	0.0001	0.0001	0.0005
โปรตีน	0.3836	0.1196	0.0353	0.0112	0.2768	0.3615	0.2027	0.3060
พลังงาน	0.8301	0.3445	0.1882	0.0143	0.7215	0.8640	0.4717	0.8218
พันธุ์*โปรตีน	0.9219	0.1140	0.2140	0.1571	0.6917	0.6082	0.4281	0.3136
พันธุ์*พลังงาน	0.1735	0.9916	0.5859	0.0889	0.6099	0.6047	0.2180	0.2018
โปรตีน*พลังงาน	0.3196	0.8487	0.3608	0.6082	0.5457	0.5675	0.5429	0.4356
พันธุ์*โปรตีน*พลังงาน	0.5038	0.1439	0.1152	0.1046	0.1537	0.1552	0.6132	0.5836

หมายเหตุ อักษร a b c ที่แตกต่างกันในสดมภ์เดียวกันในแต่ละพันธุ์ไก่ ระดับโปรตีน และพลังงาน แสดงว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

6.2 ระดับโปรตีน

ไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงมีน้ำหนักสะโพกและสันใน เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของซากอ่อนสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำตามลำดับ สอดคล้องกับ Mc Donald (1981) ได้อธิบายไว้ว่า สัตว์จะสังเคราะห์โปรตีน และสะสมโปรตีน ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามปริมาณโปรตีนที่ได้รับจากอาหาร แต่เมื่อถึงจุดหนึ่งแม้ว่าสัตว์จะได้รับโปรตีนจากอาหารเพิ่มขึ้นก็ไม่สามารถสังเคราะห์ หรือสะสมโปรตีนได้มากขึ้น และยังต้องกำจัดโปรตีนส่วนเกินออกจากร่างกายอีกด้วย

6.3 พลังงาน

ไก่ที่ได้รับพลังงานต่ามีน้ำหนักสันใน เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของซากอ่อนสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง เพราะความสมดุลของพลังงานและโปรตีนในอาหาร ทำให้ไก่สามารถสร้างเนื้อแดงได้ดีกว่า แต่พลังงานไม่มีผลทำให้เปอร์เซ็นต์ไขมันหน้าท้องของไก่ ซึ่งอายุไก่ 22 สัปดาห์ เป็นอายุที่มีการเติบโตน้อย และมีการสะสมไขมันสูง ทำให้มีผลจากระดับพลังงานต่อคุณภาพซากได้ไม่ชัดเจน

การศึกษาคุณภาพซากที่ 22 สัปดาห์ ไม่อิทธิพลร่วมใดๆ ต่อลักษณะที่ศึกษา

7. ผลของระดับโปรตีน และพลังงานต่อต้นทุนการผลิตไก่ทดลอง

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยอาหารที่มีโปรตีนและพลังงานต่ำ (สูตรที่ 1) จะน้ำหนักตัวเพิ่มและต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักตัวเพิ่มต่ำกว่าอาหารสูตรอื่น ในทุกระยะของการทดลอง และเมื่อเปรียบเทียบการจำหน่ายไก่ที่อายุ 16 สัปดาห์ และ 22 สัปดาห์ จะเห็นได้อย่างชัดเจน การเลี้ยงไก่และจำหน่ายที่อายุ 16 สัปดาห์ จะมีต้นทุนต่ำที่สุด (42.17 บาท) และได้น้ำหนักตัว 1744 กรัม

การเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์อาหารสูตรที่ 1 จะน้ำหนักตัวเพิ่มและต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักตัวเพิ่มต่ำกว่าอาหารสูตรอื่น เช่นเดียวกับไก่พื้นเมือง ควรเลี้ยงไก่และจำหน่ายที่อายุ 16 สัปดาห์ จะมีต้นทุนต่ำที่สุด (44.19 บาท) และได้น้ำหนักตัว 1792 กรัม

ตารางที่ 12 ผลของระดับโปรตีน และพลังงานต่อต้นทุนการผลิตของไก่พื้นเมือง

เมือง	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4	สูตรที่ 5	สูตรที่ 6	เฉลี่ย
โปรตีน (%)	16-14-12	16-14-12	18-16-14	18-16-14	20-18-16	20-18-16	
พลังงาน (Kcal/Kg.)	2800	3100	2800	3100	2800	3100	
น้ำหนักตัวแรกเกิด (กรัม)							
แรกเกิด	33.19	32.50	32.50	32.57	32.73	32.57	32.67
16 สัปดาห์	1744	1587	1749	1665	1692	1676	1685
22 สัปดาห์	2092	1979	2065	2011	2078	1998	2037
น้ำหนักตัวเพิ่ม (กรัม)							
0-8 สัปดาห์	743	565	709	706	709	693	687
8-16 สัปดาห์	968	989	1007	926	950	949	965
16-22 สัปดาห์	348	392	316	346	387	323	352
ปริมาณอาหารที่กิน							
0-8 สัปดาห์	1659	1280	1591	1521	1604	1480	1523
8-16 สัปดาห์	4068	3656	3854	3526	4006	3489	3767
16-22 สัปดาห์	3720	3259	3338	3252	3571	3078	3370
อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว							
0-16 สัปดาห์	3.35	3.18	3.17	3.09	3.38	3.02	3.20
0-22 สัปดาห์	4.59	4.21	4.33	4.20	4.49	4.10	4.32
ราคาอาหาร (บาท/ก.ก.)							
0-8 สัปดาห์	7.40	9.82	9.07	10.14	9.30	10.38	9.35
8-16 สัปดาห์	7.35	9.15	8.32	9.41	8.56	9.65	8.74
16-22 สัปดาห์	6.74	8.48	7.66	8.72	7.90	8.97	8.08
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท)							
0-8 สัปดาห์	12.27	12.57	14.43	15.43	14.92	15.37	14.16
8-16 สัปดาห์	29.90	33.45	32.07	33.18	34.29	33.67	32.76
16-22 สัปดาห์	25.07	27.63	25.57	28.36	28.21	27.61	27.08
0-16 สัปดาห์	42.17	46.02	46.50	48.61	49.21	49.04	46.93
0-22 สัปดาห์	67.24	73.66	72.07	76.97	77.42	76.65	74.00

ตารางที่ 13 ผลของระดับโปรตีน และพลังงานต่อต้นทุนการผลิตของไก่ลูกพื้นเมือง

	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4	สูตรที่ 5	สูตรที่ 6	เฉลี่ย
โปรตีน (%)	16-14-12	16-14-12	18-16-14	18-16-14	20-18-16	20-18-16	
พลังงาน (Kcal/Kg.)	2800	3100	2800	3100	2800	3100	
น้ำหนักตัวแรกเกิด (กรัม)							
แรกเกิด	45.10	43.86	45.12	43.41	43.64	43.41	44.09
16 สัปดาห์	1792	1649	1884	1746	1882	1808	1793
22 สัปดาห์	2175	2112	2233	2205	2242	2166	2189
น้ำหนักตัวเพิ่ม (กรัม)							
0-8 สัปดาห์	783	644	840	789	827	795	780
8-16 สัปดาห์	964	961	998	913	1011	970	969
16-22 สัปดาห์	383	464	350	460	360	358	396
ปริมาณอาหารที่กิน							
0-8 สัปดาห์	1831	1427	1897	1711	1845	1671	1731
8-16 สัปดาห์	4169	3676	4184	3668	4115	3688	3917
16-22 สัปดาห์	3783	3513	3819	3593	3800	3391	3650
อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว							
0-16 สัปดาห์	3.43	3.18	3.31	3.16	3.24	3.04	3.23
0-22 สัปดาห์	4.59	4.17	4.52	4.15	4.45	4.12	4.33
ราคาอาหาร (บาท/ก.ก.)							
0-8 สัปดาห์	7.40	9.82	9.07	10.14	9.30	10.38	9.35
8-16 สัปดาห์	7.35	9.15	8.32	9.41	8.56	9.65	8.74
16-22 สัปดาห์	6.74	8.48	7.66	8.72	7.90	8.97	8.08
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท)							
0-8 สัปดาห์	13.55	14.02	17.21	17.35	17.16	17.34	16.11
8-16 สัปดาห์	30.64	33.64	34.81	34.51	35.22	35.59	34.07
16-22 สัปดาห์	25.49	29.79	29.26	31.33	30.02	30.42	29.38
0-16 สัปดาห์	44.19	47.66	52.02	51.87	52.38	52.94	50.18
0-22 สัปดาห์	69.68	77.45	81.27	83.20	82.40	83.35	79.56

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. พันธุ์ไก่ทดลอง

- 1.1 ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมืองในทุกช่วงอายุ
- 1.2 ไก่ลูกผสมพื้นเมืองและไก่พื้นเมืองมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวในช่วง 0-8 และ 8-16 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน แต่ช่วง 16-22 สัปดาห์ ไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวดีกว่าไก่พื้นเมือง ($P < 0.05$)
- 1.3 ไก่พื้นเมืองมีเปอร์เซ็นต์เนื้ออก เนื้อสันอก และเนื้อแดงรวม สูงกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง ($P < 0.05$)

2. ระดับโปรตีน

2.1 ช่วง 0-8 สัปดาห์ พบว่ามีอิทธิพลร่วมกันของโปรตีนและพลังงานต่อน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กิน โดยพบว่า ไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงาน 2800 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม ระดับโปรตีนในอาหารที่ต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กิน ($P > 0.05$) ส่วนไก่ที่ได้รับพลังงาน 3100 กิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม เมื่อระดับโปรตีนในอาหารลดลง (สูง กลาง ต่ำ) มีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มและปริมาณอาหารที่กินลดลง ($P < 0.05$)

2.2 ช่วง 8-16 โปรตีนไม่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว ($P > 0.05$)

2.3 ช่วง 16-22 สัปดาห์ น้ำหนักตัวเพิ่มและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวของไก่ที่ได้รับอาหารที่มีค่ามากกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงและปานกลาง ($P < 0.05$)

2.4 ไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงมีเปอร์เซ็นต์สะโพกและสันใน สูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีโปรตีนปานกลางและต่ำ ($P < 0.05$)

3. ระดับพลังงาน

3.1 ระดับพลังงานในอาหารมีอิทธิพลต่อปริมาณอาหารที่กิน และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัว โดยไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงมีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักตัวต่ำกว่าไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานต่ำ ($P < 0.01$)

3.2 ไก่ที่ได้รับพลังงานต่ำมีเปอร์เซ็นต์สันในสูงกว่าไก่ที่ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง

4. ต้นทุนค่าอาหาร

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยอาหารที่มีโปรตีนและพลังงานต่ำ (16-14 ; 2800) และจำหน่ายที่อายุ 16 สัปดาห์ จะมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม 1 กิโลกรัม เท่ากับ 42.17 บาท และได้น้ำหนักตัว 1744 กรัม ส่วนไก่ลูกผสมพื้นเมืองจะมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักตัวเพิ่ม 1 กิโลกรัม เท่ากับ 44.19 บาท และน้ำหนักตัว 1792 กรัม

5. ข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

- มานิช พลศิริ. 2544. ระดับพลังงานและโปรตีนที่เหมาะสมสำหรับไก่พื้นเมืองในภาคใต้ และไก่ลูกผสมพื้นเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ภาควิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาวุธ ต้นโซ. 2538. การผลิตสัตว์ปีก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุทัย คันโธ. 2529. อาหารและการผลิตอาหารเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีก. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน.
- Dean, W.F. 1972. Recent finding in duck nutrition. Proceeding Cornell Nutrition Conferent. Pp.77-85.
- McDonald, P., R.A. Edwards and J.F.D. Greenhalgh. 1981. Animal Nutrition. London : Longman.
- NRC. 1994. Nutrient Requirements of Poultry. Washington, D.C. : National Academy of Science.
- SAS Institute. 1985. SAS® Users Guide : Statistics. The 5th ed., Cary, North Carolina : SAS Institute, Inc.